

У системі економічних механізмів державного регулювання ринку молока особливе значення має кредитна політика. На сьогодні в країні гостро стоїть проблема сільськогосподарського кредиту, тому, на нашу думку, з врахуванням рівня інфляції необхідно знизити відсоткові ставки до 10 – 12 %. Ставки кредитів мають бути стабільними і доступними для підприємств, що зміцнить довіру до держави і сприятиме росту інвестиційної активності суб'єктів на ринку.

Ринок молочної продукції в процесі ринкової трансформації економіки став одним з тих секторів, які опинились в найбільш скрутному становищі. З одного боку, рентабельність молочної продукції є відносно низькою внаслідок значної трудомісткості виробництва, а з іншого, молоко та продукти його переробки не можуть зберігатись нерезалізованими тривалий час, що вимагає пошуку шляхів оперативного їх збуту. Водночас, молокопродукти є надзвичайно цінними та незамінними в харчовому раціоні населення, що зумовлює стратегічну важливість молочного підкомплексу в системі державних пріоритетів. Будь-які системні перетворення у напрямку ринкової реорганізації агропромислового комплексу і його молочного підкомплексу, враховуючи досвід розвинутих країн, держав Центральної та Східної Європи, а також України, можуть дати певний ефект лише за умови втілення на практиці маркетингових принципів функціонування підприємств.

Удосконалення правових та економічних регуляторів ринку в Україні повинно супроводжуватись вдосконаленням податкової системи на основі прийняття Податкового кодексу України, який стимулював би зростання суспільного виробництва та залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій у виробничий процес і забезпечував стабільні надходження податків до бюджетів усіх рівнів.

Ще одним виходом із даної ситуації може бути встановлення диференційованих ставок ПДВ, що дасть можливість знизити ціни на окремі види молочної продукції (для дитячого харчування, покупців з низькою платоспроможністю) і підвищити

ціни на елітні види молочної продукції, яку купують споживачі з високим рівнем доходу. Зокрема, ставки ПДВ можна встановити на продукцію дитячого харчування на рівні 0, а на продукцію масового попиту (продукцію із незбираного молока), яку купують споживачі із низьким рівнем доходів – у 2 рази нижчу за максимальну ставку ПДВ на молочну продукцію. На продукцію, яка належить до елітного асортименту (сиркові десерти, сиркова маса, біо – йогурти, Т-молоко), ставку потрібно збільшити до максимальної [4,10].

За допомогою адміністративних важелів держава повинна взяти під суровий контроль ситуацію з розрахунками за здане виробниками молоко. Слід ввести штрафні санкції за затримки розрахунків за реалізовану продукцію, включаючи пеню за кожен прострочений день [4,10].

Також, для забезпечення сприятливих умов розвитку конкурентоспроможного ринку молока та молокопродуктів є необхідним розв'язати питання встановлення гарантованих мінімальних цін на молоко та молокопродукти, які б відображали баланс попиту і пропозиції через ціну виробництва і попит споживача [3,195].

Держава підтримує ефективне функціонування ринку молока та молочної продукції шляхом стимулювання підвищення якості молока, що відповідає вимогам державного стандарту України, через доплати у відсотках до закупівельної ціни: для молока вищого гатунку -25 %, для молока першого гатунку – 20 % [2,120].

Для формування інфраструктури ринку молока державним органам слід передусім розбудувати шляхове господарство й засоби комунікацій, стимулювати формування агросервісних підприємств. Необхідно надавати широкую правову і фінансову підтримку організації широкої мережі торговельних і заготівельних пунктів, проведенню ярмарків, аукціонів, створенню товарно – фондових і сировинних бірж, кредитних спілок, кооперативів, експертних та аудиторських фірм, удосконалювати страхове, інформаційне та юридичне обслуговування виробників і переробників молока.

Література

1. Дядик Т. В. Конкурентоспроможність виробництва молока в умовах ринку: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами»/ Т. В. Дядик. -Дніпропетровськ. – 2004. – 20 с.
2. Козак Ю. П. Актуальні проблеми реалізації молочної сировини в сучасних економічних умовах господарювання / Ю. П. Козак // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. -№2 (10). – Мелітополь, 2010. – 445 с.
3. Латиш С. Ю. Тенденції розвитку ринку молока та молочних продуктів у Полтавській області / Вісник Харк. Нац. техн. університету сільського господарства: Економічні науки. Вип. 53. – Харків: ХНТУСГ, 2007.- С.189 – 196.
4. Смоленський В. Б. Вдосконалення функціонування ринку молока, автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / В. Б. Смоленський. – Львів – 2007 – 20 с.

УДК 658.15.011.3

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Вокалюк Х. – ст. 5 курсу, гр. ЕЕПзвнм-11

Науковий керівник – к.е.н., доцент Ціхановська О.М.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Підприємницька діяльність завжди пов'язана з ризиком. Особливо актуально ця проблема стоїть сьогодні в умовах фінансової кризи, коли водночас зі збільшенням рівня ризику зростає загроза втрати фінансової стійкості, платоспроможності й імовірності банкрутства підприємства.

Уміле керівництво фінансовими ризиками підприємства дає змогу зменшити імовірність їх виникнення, знизити рівень пов'язаних з цим фінансових витрат. Розробка антиризикових заходів внутрішнього характеру, таких як відмова від здійснення фінансових операцій з надмірним рівнем ризику допоможе повністю виключити конкретний вид фінансового ризику, проте при цьому підприємство може втратити і частину запланованого прибутку. Саме тому управління фінансовими ризиками підприємства повинно здійснюватись дуже виважено, потребує детального вивчення та є одним з актуальних питань за сучасних умов господарювання.

Питання управління фінансовими ризиками підприємства вивчали такі вчені-економісти, як І. Ю. Івченко, А. В. Матвійчук, І. А. Бланк, Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна, М. І. Діба, О. М. Десятнюк та багато інших.

Фінансова діяльність підприємства в усіх її формах поєднується з численними ризиками, ступінь впливу яких на результати його господарської діяльності достатньо висока. Ризики, що супроводжують фінансову діяльність підприємства, виділяють в особливу групу ризиків, що мають назву фінансові ризики.

Г. О. Крамаренко зазначає, що фінансові ризики – це, по-перше, небезпека потенційно можливої, ймовірної втрати ресурсів або недоодержання доходів порівняно з варіантом, що розрахований на раціональне використання ресурсів у даній сфері діяльності; по-друге, можливість одержання додаткового обсягу прибутку, пов'язаного з ризиком. Виходячи з цього, фінансові ризики належать до спекулятивних ризиків, що у результаті виникнення можуть призвести як до втрат, так і до вигравів [3, с. 432].

Управління фінансовими ризиками підприємства являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації ризикових фінансових рішень, які забезпечують всебічну оцінку різних видів фінансових ризиків і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків.

Головною метою управління фінансовими ризиками є забезпечення фінансової безпеки підприємства у процесі його розвитку та запобігання зниженню його ринкової вартості.

Для управління фінансовими ризиками необхідно провести аналіз факторів, які впливають на рівень ризиків підприємства, щоб виявити рівень керованості окремими їх видами. Усі фактори, що впливають на загальний рівень фінансових ризиків поділяються на внутрішні та зовнішні.

Методичний інструментарій оцінки рівня фінансового ризику є досить широким, оскільки включає різноманітні економіко-статистичні, експертні, аналогові методи здійснення такої оцінки. Вибір конкретних методів визначається наявністю необхідної інформаційної бази та рівнем кваліфікації менеджерів [2, с.110].

Економіко-статистичні методи становлять основу проведення оцінки рівня фінансового ризику. До основних розрахункових показників такої оцінки належать рівень фінансового ризику, дисперсія, середньоквадратичне (стандартне) відхилення, коефіцієнт варіації, бета-коефіцієнт (бета), VAR.

Експертні методи оцінки рівня фінансового ризику застосовуються в тому разі, якщо на підприємстві відсутні необхідні інформативні дані для здійснення розрахунків економіко-статистичними методами. Експертні методи полягають у опитуванні кваліфікованих фахівців (страхових, фінансових, інвестиційних менеджерів відповідних спеціалізованих організацій) із подальшою математичною обробкою його результатів.

З метою отримання більш розгорненої характеристики рівня ризику за даною операцією опитування слід орієнтувати на окремі види фінансових ризиків, ідентифіковані за нею (процентний, валютний, інвестиційний тощо).

У практиці використання цього алгоритму розмір можливих фінансових втрат як правило виражається абсолютною сумою, а ймовірність виникнення фінансового ризику – одним із коефіцієнтів її вимірювання (коефіцієнтом варіації, бета-коефіцієнтом та ін.). Відповідно, рівень фінансового ризику при його розрахунку за цим алгоритмом буде виражений абсолютним показником, що істотно знижує базу його порівняння при розгляді альтернативних варіантів.

У процесі управління фінансовими ризиками дуже важливо правильно визначити розмір можливих фінансових втрат, які можуть з'явитися під час реалізації ризикової події за окремими фінансовими ризиками. Розмір можливих фінансових втрат, як правило, визначається характером здійснюваних фінансових операцій та обсягом залучених для їх реалізації активів підприємства.

Для управління фінансовими ризиками необхідно провести аналіз факторів, які впливають на рівень ризиків підприємства, щоб виявити рівень керованості окремими їх видами. Усі фактори, що впливають на загальний рівень фінансових ризиків поділяються на внутрішні та зовнішні.

Методичний інструментарій оцінки рівня фінансового ризику є досить широким, оскільки включає різноманітні економіко-статистичні, експертні, аналогові методи здійснення такої оцінки. Вибір конкретних методів визначається наявністю необхідної інформаційної бази та рівнем кваліфікації менеджерів.

Література

1. Ареф'єва О. В. Фінансовий менеджмент: Навч.-метод. посіб. / Європейський ун-т. – К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2006. – 388 с.

2. Десятнюк О. М. Концептуальні основи теорії ризиків у сфері оподаткування / О. М. Десятнюк // *Фінанси України*. – 2009. – № 10. – С. 107-115.

3. Крамаренко Г. О. *Фінансовий менеджмент: Підручник*. / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна / – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 520 с.

УДК 658.155.01

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Поштар А. – ст. 5 курсу, гр. ЕЕПвнм-11

Науковий керівник – к.е.н., доцент Ціхановська О.М.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

У ринковій економіці постійний кругообіг коштів як в межах окремого підприємства, так і в масштабах економіки в цілому є об'єктивною умовою їх життєздатності. Складовими цього кругообігу виступають грошові надходження і грошові витрати суб'єктів господарювання. Грошовий обіг відображає відносини між учасниками процесу виробництва, розподілу, споживання, а тому має свої специфічні важелі впливу на хід та результати виробничо-господарської діяльності підприємства.

Питання аналізу та управління грошовими потоками підприємства розглянуто в багатьох сучасних літературних джерелах та розглядалось такими авторами, як Г. В. Савицька, І.О. Бланк, Г. Г. Кірейцев, В. О. Подольська, О. В. Яріш, Л. Є. Рогозян, В. І. Шевцова.

Ефективність управління грошовими потоками визначається впливом цього процесу на платоспроможність підприємства, швидкість обороту обігового капіталу, обсяги залучених коштів та кредиторську заборгованість, а в кінцевому результаті на рентабельність підприємства та його конкурентні позиції.

Виділяють такі напрямки грошових потоків:

відшкодування витрат на виробництво і реалізацію продукції та за отримані послуги; виконання фінансових зобов'язань перед державою, банками та іншими підприємствами; формування фондів грошових коштів; здійснення фінансових та інвестиційних операцій [1,261].

В економічній літературі наводиться класифікація грошових потоків за різними критеріями. Найбільш повна класифікація розроблена І.А. Бланком [2,528]. За спрямованістю руху коштів виділяють такі види грошових потоків: додатний грошовий потік (приплив коштів); від'ємний грошовий потік (відплив коштів).

Слід зазначити їхню тісну взаємозумовленість: збій у часі або в обсязі одного з них зумовлює збій і іншого потоку. Тому їх доцільно розглядати у взаємозв'язку як єдиний об'єкт управління.

Управління грошовими потоками передбачає цілеспрямований вплив на процеси акумуляції грошових коштів, їх витрачання та перерозподіл з метою збалансування фінансово-господарської діяльності підприємства.

Характерні риси практики управління грошовими потоками відображають принципи управління, тобто основні правила діяльності, якими

керуються органи управління, враховуючи соціально-економічні умови.

Основними принципами управління грошовими потоками є наступні: достовірність відображення інформації – відповідність даних фінансової звітності реальному руху грошових коштів; комплексність управління – врахування грошових потоків від усіх видів діяльності; своєчасність, оперативність – постійний моніторинг наявності, руху та потреби в грошових коштах; маневреність – забезпечення своєчасності розрахунків, скорочення потреби в позикових коштах; ефективність – досягнення вищої прибутковості використання грошових коштів внаслідок організаційно-управлінських дій.

Згідно із принципами управління формують систему методів управління грошовими потоками. До складу основних методів управління грошовими потоками відносять: аналіз грошових потоків; планування та оптимізація; контроль за рухом грошових коштів; облік та звітність.

Аналіз грошових потоків та оцінка їх впливу на фінансовий стан підприємства визначається системою показників, до яких відносять показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості. Результати аналізу враховуються при плануванні грошових потоків та їх оптимізації.

Планування грошових потоків – це процес визначення їх обсягів за видами діяльності, часовими інтервалами та напрямками використання з метою забезпечення максимальної синхронізації надходжень і витрат та платоспроможності підприємства.

У процесі планування досягається оптимізація грошових потоків, тобто знаходження такого співвідношення між вхідними і вихідними грошовими потоками, між напрямками й умовами залучення та використання грошових коштів, яке дає змогу досягти найкращих результатів діяльності.

Контроль за надходженням та використанням грошових коштів є системою спостереження і перевірки процесу надходження та використання грошових коштів з метою визначення відхилень від їх заданих параметрів. Як функція управління контроль об'єктивно необхідний. Він спрямовує процес управління за встановленими ідеальними моделями, коригуючи поведінку підконтрольного об'єкта.

Таким чином, зміст управління грошовими потоками залежить від оптимізації фінансових потоків і структури капіталу підприємства. Грошові потоки повинні бути узгоджені між собою таким чином, щоб зберегти ліквідність (фінансову